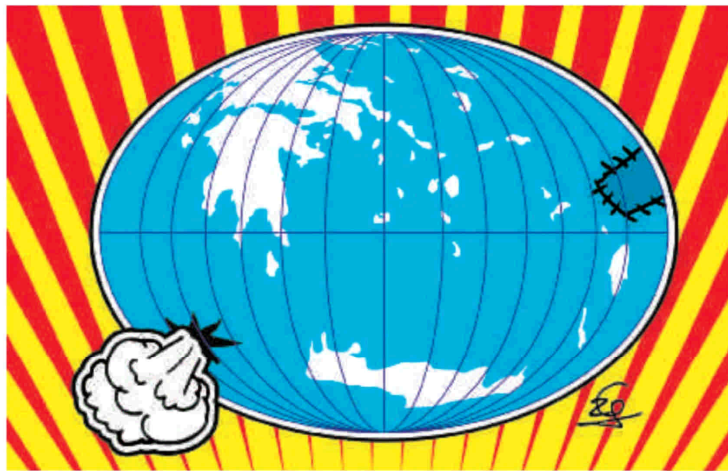

Η δεύτερη Μεγάλη Ιδέα

Του ΤΑΚΗ ΚΑΜΠΥΛΗ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ: ΜΑΝΟΣ ΣΥΜΕΩΝΑΚΗΣ

Για την πρώτη Μεγάλη Ιδέα μάλλον γνωρίζουμε και την αρχή και το τέλος. Αν την αποδώσουμε αποκλειστικά στον Κωλέττη και θεωρήσουμε ως τέλος της τη Μικρασιατική καταστροφή (ή το Γουδί!), τότε μπορούμε να προσδιορίσουμε τη διάρκεια της (με άμεσο πολιτικό έργο) στα περίπου 80 χρόνια.

Η δεύτερη είναι πολύ πιο φρέσκια. Είναι –ακόμη– ζωντανή. Η ισχυρή, δημοκρατική Ελλάδα, πρότυπο και προνομιακά εταίρος της ευρύτερης Βαλκανικής ενδοχώρας, πύλη εισόδου της Ευρώπης, μέλος η ίδια του κυρίαρχου συνασπισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δη του πιο κλειστού κλάμπ της Ευρωπαϊκής.

Η δεύτερη Μεγάλη Ιδέα –όπως το διατυπώνει ο Μιχάλης Σπουρδαλάκης (καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών)– γεννήθηκε λίγο μετά το 1990, τότε τουλάχιστον υποθέτηκε από το σύνολο του πολιτικού συστήματος (με εξαίρεση το ΚΚΕ).

Και στις δύο ιδέες, σημαντικός ρόλος «ανατέθηκε» στον «ξένο παράγοντα». Η ευνοία του υπήρξε εξ αρχής η συνθήκη, το περιβάλλον επώσης και η προϋπόθεση επιτυχίας. Τα χρόνια που μεσολάβησαν από την πρώτη μέχρι τη δεύτερη Μεγάλη Ιδέα σαφώς έγειραν την πλάστιγγα από την «Επικράτεια» στην οικονομία και από τον στρατό στην πολιτική, ενώ η βασική ιδέα της ηγεμονίας στην ενδοχώρα εκσυγχρονίστηκε, σχεδόν μεταμορφώθηκε. Η «κυριαρχία» ή η «ηγεμονία» σε μία ευρύτερη περιοχή μπορούσε να ασκηθεί και μέσω της «επιτυχίας», της ευημερίας της ελληνικής κοινωνίας σε ένα πολυεπίπεδο πλέγμα τομέων που απαιτούν οι σύγχρονες συνθήκες.

Όπως, η (διεθνής) περίοδος μετά το 1990 ήταν ευνοϊκή για τη δεύτερη Μεγάλη Ιδέα. Η κατάρρευση του Τεξους και η ζοφερή νέα πραγματικότητα των γεγονών μας –θεωρήθηκε ότι– εδραίωναν τον στόχο μας. Η ελληνική οικογένεια μετατράπηκε σε μικρή οικογενειακή επιχείρηση με επενδυτικούς (βλ. καταναλωτικούς) στόχους και τουλάχιστον δύο ή τρεις μετανάστες με μερική ή πλήρη απασχόληση (μάλιστα οι περισσότεροι από τον χώρο «ηγεμονίας»).

Οι ευκαιρίες αξιολογούνται εκ

των υστέρων σχεδόν αποκλειστικά από τον τρόπο διαχείρισης. Τα πράγματα δείχνουν πως η πανίσχυρη Ελλάδα όχι των δύο πειρών αλλά του ευρώ και της Ολυμπιάδας δεν διαχειρίστηκε τις ευκαιρίες της απέναντι στη δεύτερη Μεγάλη Ιδέα. (Την υπονόμισε η διεθνής συγκυρία [όπως και την πρώτη] αλλά και το ίδιο το Σώμα που τη δημιούργησε).

Και επί πρώτης Μεγάλης Ιδέας και (όπως όλα δείχνουν) επί δεύτερης, οι ευθύνες αποδίδονται στο πολιτικό σύστημα. Τότε με το γνωστό άγος των εκτελέσεων, σήμερα με το «θα μας πετάνε πέτρες» που ακούγεται όλο και πιο συχνά από κείλη πολιτικών.

Ίσως η βασικότερη ευθύνη που αποδίδεται στο πολιτικό σύστημα είναι ότι δεν περιφρόνησε αυτό που το ίδιο γέννησε (και η συγχορμία ευνόησε): Την Ιδέα μιας πολιτικά ισχυρής και κοινωνικά ευημερούσας Ελλάδας. Διότι αποδείχθηκε ανίκανο να δημιουργήσει και να διαχειριστεί τους νέους θεσμούς που απαιτούσε ο πύργος της κοινωνίας μας κι όχι μόνο ο εμπορικός της εαυτός.

Οι όροι επιτυχίας στις σημερινές συνθήκες εξαρτώνται περισσότερο από τα επίπεδα κοινωνικής ευημερίας παρά από τα απόλυτα οικονομικά μεγέθη. Δεν αρκεί μια κοινωνία να έχει ισχυρό νόμισμα για να θεωρείται πως έχει επιτύχει στη βασική της αποστολή. Η πορεία προς την επιτυχία (ευημερία) προϋποθέτει ανοικτές κοινωνίες με μορφές αυτονομίας, αυτοοργάνωσης και λειτουργικής αλληλεγγύης σ' ένα πλαίσιο το δυνατόν ισοτιμίου ανταγωνισμού.

Info

● **Στάθη Γουργουρή** «Εβνος - όνειρο», Αθήνα 2007, εκδ. Κριτική
● **Μιχ. Ζουμπουλάκης, Χρ. Κόλλια (επιμ.)** «Σύγχρονη πολιτική οικονομία», Αθήνα 2010, εκδ. Πατάκης

● **Georgé A. Akerlof, Robert J. Shiller** «Ψωικά Πνεύματα», Θεσσαλονίκη 2010, εκδ. Επίκεντρο

● **Neil Nugent** «Πολιτική και διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση», Αθήνα 2009, εκδ. Σαββάλας

Η κομματικοποίηση του Κράτους και ο ασφυκτικός από τα πάνω έλεγχος σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας ουσιαστικά επέβαλε μια μορφή ιδρυματισμού (η οποία εσχάτως τροφοδοτείται και τηλεοπτικά από διθεματικά ή τριθεματικά δελτία ειδήσεων). Η κοινωνία αντί να χρησιμοποιήσει τον (συγκεκριμένο) πύλο για την ευημερία της, απλώς χρηματοδότησε τον Μύθο της. Η δεύτερη Μεγάλη Ιδέα γεννήθηκε μεν όραμα, αλλά όχι δομές. Είναι αδιανόητο σε μια σύγχρονη δημοκρατική κοινωνία που ανθεί, να πλεονάζουν τα Καγιέν της αδιάφανης κρατικής επιχειρηματικότητας και όχι εργαλεία, χώροι και ευκαιρίες δημιουργικότητας.

Αυτό, δηλαδή η καταδική της ελληνικής κοινωνίας σε μια μονοδιάστατη καταναλωτική εσωστρέφεια, δεν θα μπορούσε να συμβαδίσει τελικά με το νέο όραμα, αφού η ισχυρή κοινωνία είναι η ευημερούσα κοινωνία σε επίπεδο δομών και λειτουργικότητας θεσμών. Ο εκσυγχρονισμός της ελληνικής κοινωνίας ήταν περισσότερο για το «φαινεσθαι» κι έτσι κλέβεται άλλη μια φορά το «είναι». Ογκώλιοι της αυταρέσειάς μας (και της μίκρας επιθυμίας μας για υπεροχή) δεν μετακινήθηκαν, αλλά επενδύθηκαν με την καταναλωτική ισχύ ως ανταποδοτικό σιμάδι ευημερίας.

Η διεθνής απαξίωση του ελληνικού «Μύθου» είχε αρχίσει πολύ νωρίτερα, αλλά το πολιτικό σύστημα φαίνεται ότι δεν αντέδρασε. Και στην πρόσφατη κρίση θα διαπιστώσει κανείς πως ακόμη και όταν οι κορυφαίοι Έλληνες διαχειριστές της κρίσης δίνουν συνεντεύξεις σε ξένα ΜΜΕ, ο στόχος τους είναι μάλλον το εσωτερικό της χώρας. Σωστός ή όχι, αναδεικνύει έναν υπαρκτό φόβο για τη διαχείριση της κρίσης εντός της χώρας. Και ένα ένστικτο –κομματικής– επιβίωσης κατώτερο των περιστάσεων. Το όραμα θολώνει κι άλλο αν σκεφτεί κανείς ότι την –όπως υποστηρίζεται– καταρρέουσα πολιτική τάξη πετροβολεί και το σύνολο της (μικρο) κοινωνίας των πρώην κρατικών συν-εταίρων. Επώνυμων, κυρίως δε ανωνύμων.

Η ισχυρή Ελλάδα δείχνει να οδεύει πάλι προς το «αοραφάκι», «πταχά» αλλά πλέον όχι και «τμια».